

mgr Franciszek Koszelnik
f.koszelnik@uw.edu.pl

„Ewentualność roszczeń w procesie cywilnym”
– konspekt seminarium Katedry Postępowania Cywilnego UW
z dnia 29 października 2024 roku

1. WPROWADZENIE

1. Roszczenie czy żądanie ewentualne?
2. „Ewentualność roszczeń”.

2. EWOLUCJA POGŁĄDÓW NA EWENTUALNOŚĆ ROSZCZEŃ

2.1. Ewentualność roszczeń w poglądach nauki i orzecznictwa do 1945 roku

1. Koncepcja M. Allerhanda.
2. Alternatywne koncepcje doktrynalne.
3. Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Orzeczenie Rw. 1378/29 – geneza współczesnego orzecznictwa.

2.2. Ewentualność roszczeń w poglądach nauki i orzecznictwa w latach 1945 – 1990

1. Koncepcja W. Siedleckiego.
2. Koncepcje „materialnoprawne”.
3. Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Uchwała C 689/50 – wyrokowanie bez żądania?

2.3. Ewentualność roszczeń w poglądach nauki i orzecznictwa po 1990 roku

1. Koncepcje wiodące – „szczególna kumulacja roszczeń” oraz „wewnątrzprocesowa zależność”.
2. Formalizacja roszczenia ewentualnego.
3. Model postępowania sądu w sprawie z roszczeniem ewentualnym.

3. ISTOTA EWENTUALNOŚCI ROSZCZEŃ

3.1. Struktura roszczenia ewentualnego

1. Brak bezpośredniego unormowania.
2. Cechy konstytutywne roszczenia ewentualnego.
 - (1) Roszczenie formalne (twierdzone, a więc dyspozycyjne).
 - (2) Roszczenie przedmiotowo skumulowane (art. 191 KPC).
 - (3) Roszczenie warunkowe (lecz dopuszczalne konstytucyjnie – art. 178 § 1 Konstytucji RP).
 - (4) Roszczenie wiążące sąd co do porządku ewentualnego (art. 321 § 1 KPC).
3. Szeroka dopuszczalność formułowania roszczeń ewentualnych.

3.2. Dynamika roszczenia ewentualnego

1. Powstanie ewentualności roszczeń.
2. Proces skumulowany.
3. Wstępne czynności procesowe. Badanie przesłanek procesowych.
4. Orzekanie w sprawie z roszczeniem ewentualnym.
 - (1) Archaiczność koncepcji zapoczątkowanej orzeczeniem Rw. 1378/29.
 - (2) Umorzenie postępowania w części odpowiadającej nieaktualnemu roszczeniu ewentualnemu (art. 355 § 1 w zw. z art. 321 § 1 KPC).

3.3. Wyzwania dogmatyczne w świetle najnowszego orzecznictwa

1. Wyrokowanie częściowe i zawisłość sprawy.
2. Dopuszczalność środków zaskarżenia.
3. Nierozpoznanie istoty sprawy w zakresie roszczenia ewentualnego.

4. PODSUMOWANIE

Podstawowa literatura:

- Allerhand M., *Glosa do orzeczenia izby trzeciej Sądu Najwyższego z 24 stycznia 1922 r.*, *Rw. 1755/21*, *OSP* 1921/22.
- Allerhand M., *Na marginesie orzeczeń Sądu Najwyższego. Żądanie ewentualne*, *PPC* 1937/7-8.
- Allerhand M., *Podstęp w procesie*, *Lwów* 1907, s. 46.
- Fruchs M., *Na marginesie orzeczeń Sądu Najwyższego. Wykładnia art. 408 i 410 Kpc*, *PPC* 1936/19.
- Fruchs M., *O dopuszczalności ewentualnego żądania pozwu*, *PPC* 1935/5–6.
- Fruchs M., *Jak oblicza się wartość przedmiotu sporu, jeżeli pozew zawiera żądanie ewentualne?*, *PPC* 1938/3–4.
- Górski K., *Związek między orzeczeniem o żądaniu głównym i ewentualnym. Uwagi na tle uchwały Sądu Najwyższego z dnia 9 listopada 2021 r.*, *III CZP 70/20*, „Europejski Przegląd Prawa i Stosunków Międzynarodowych” 2022/1.
- Jędrzejewska M., *Wpływ czynności procesowych na bieg przedawnienia*, *Warszawa* 1984, s. 75 – 76.
- Korzan K., *Orzeczenia zastępujące oświadczenia woli*, *Warszawa* 1977, s. 127.
- Koszelnik F., *Podstawowe aspekty roszczenia ewentualnego w procesie cywilnym – praca magisterska obroniona w 2023 roku pod opieką prof. UW dr. hab. M. Dziurdy*.
- Misztal-Konecka J., *Żądanie ewentualne w postępowaniu cywilnym*, *PiP* 2022/4.
- Mucha J., *Zawisłość sprawy w procesie cywilnym*, *Warszawa* 2014, s. 256 – 259.
- Mokry J., *Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 1 czerwca 1973 r.*, *II CR 167/73*, *NP* 1975/4, s. 610 – 611.
- Pastuszka A., *Prawo procesu cywilnego według wykładów Prof. A. Pastuszki*, *Lublin* 1937, s. 163.
- Piasecki K., *Zasady orzekania [w:] System Prawa Procesowego Cywilnego. Postępowanie rozpoznawcze przed sądami pierwszej instancji*, red. Z. Resich, *Ossolineum* 1987, s. 293 – 295.
- Resich Z., *Dopuszczalność drogi sądowej w sprawach cywilnych*, *Warszawa* 1962, s. 71.
- Siedlecki W., *Zasady wyrokowania w procesie cywilnym*, *Warszawa* 1957.
- Trammer H., *Następcza bezprzedmiotowość procesu cywilnego*, *Kraków* 1950, s. 20 – 22, 37, 39 – 42.
- Waligórski M., *Polskie prawo procesowe cywilne. Funkcja i struktura procesu.*, *Warszawa* 1947, s. 370 – 372.
- Weitz K., *Skutki naruszenia art. 321 § 1 k.p.c. [w:] Proces cywilny. Nauka – kodyfikacja – praktyka*, red. P. Grzegorzcyk, K. Knoppek, M. Walasik, *Warszawa* 2012.
- Weitz K., *Związanie sądu granicami żądania w procesie cywilnym [w:] Aurea praxis, aurea theoria. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Tadeusza Erecińskiego, t. I*, red. J. Gudowski, K. Weitz, *Warszawa* 2011, s. 702 - 703, przypis 112.
- Włodyka S., *Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 2 grudnia 1959 r.*, *2 CO 10/59*, *OSP i KA* 1960/12, s. 278.